

УСТУПАЊЕ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА СТРАНОЈ ДРЖАВИ КАО ОБЛИК МЕЂУНАРОДНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ У КРИВИЧНИМ СТВАРИМА

Апстракт: Овај чланак се односи на један вид међународне правне помоћи у кривичним стварима, на уступање кривичној гоњења страниј држави. Реч је о ситуацији где једна држава, на чијој територији је учињено кривично дело, уступа кривично гоњење другој држави, чији је окривљени држављанин или у којој има пребивалишта односно боравишта. Овим се одступа од територијалног принципа просјорног важења кривичног законодавства једне државе. Као и сваки други облик међународне правне помоћи тако се и уступање кривичној гоњења примарно врши на основу међународних уговора, а ако таквих уговора нема, онда се примењује национално право. У чланку ће се размотрити основна обележја овог институција, а посебно одредбе Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима Републике Србије које се односе на уступање кривичној гоњења страниј држави.

Кључне речи: међународна правна помоћ, уступање кривичног гоњења страниј држави, Република Србија.

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Међународна правна помоћ у кривичним стварима је „помоћ коју правосудни и други надлежни органи једне државе указују правосудним и другим надлежним органима друге државе поводом или у вези са извршеним кривичним делима, а на основу домаћег законодавства или закључених међународних уговора“¹. Потребна за сарадњом међу државама у овој области

* Ванредни професор Државног универзитета у Новом Пазару, Департман за правне науке, ORCID: 0000-0002-2606-872X, ecorovic@np.ac.rs.

1 G. Tokić, „Međunarodna pravna pomoć u krivičnim stvarima“, *Stručni referati i sudska praksa*, Stručni seminar iz krivičnog i građanskog zakonodavstva, Pravosudni centar – Projuris – OSCE, Kragujevac, 26 – 27. maj 2006. godine, 80. Вид. и друге

произлази из различитих околности: могуће је да је кривично дело извршено на територији више држава или да је на неки други начин везано за више њих, нпр. да учесници у кривичном догађају (учиниоци и оштећени) имају држављанство, пребивалиште или боравиште у различитим државама, тако да су недоступни надлежним органима једне земље (говори се о кривичном делу са елементом иностраности);² слично потоњем, могуће је да се сведоци и други учесници кривичног поступка налазе под јурисдикцијом различитих држава; затим, да је једна држава спровела поступак и донела одлуку против лица које се налази на територији друге државе и сл. Томе додајмо и проблематику транснационалног криминала, као једној изразито негативној друштвеној појави која није везана државним границама. Отуде се истиче да међународна правна помоћ почива на начелу солидарности и сарадње међу државама.³

Међународна правна помоћ се примарно пружа на основу потврђених међународних уговора (билатералних или мултилатералних), а уколико таквих уговора нема, односно уколико сва питања нису њима регулисана, онда се примењују одредбе националног права, што значи да је примена националног права у овој области супсидијарна. На тој позицији је и Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима Републике Србије (у даљем тексту: ЗМППКС).⁴

Међународна правна помоћ подразумева делатност надлежних органа најмање две државе, од којих једна тражи помоћ (држава молиља), док друга на захтев прве ту помоћ пружа (замољена држава).⁵ Прави се разлика између

дефиниције: D. Крапас, „Међународна кривичноправна помоћ (I dio)“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 5-6/1985, 708-709; V. Birin, „Problemi ostvarivanja međunarodne krivičnopravne pomoći“, *Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, 1-2/1984, 81-82; S. Bejatović, *Međunarodna krivičnopravna pomoć i međunarodni krivični sud*, Intermex, Beograd, 2007a, 15; A. Илић, „Међународна правна помоћ у кривичним стварима у светлу нове организације кривичног правосуђа“, *Раскрића међународној кривичној и кривичној права – Реформа правосудних закона Републике Србије* (ур. М. Шкулић, И. Миљуш, А. Шкундрић), Удружење за међународно кривично право – Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2023, 69.

2 О кривичном делу са елементом иностраности вид.: М. Simović, D. Jovašević, *Leksikon krivičnog prava Bosne i Hercegovine*, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2018, 189.

3 D. Крапас (1985), *op. cit.*, 707; Д. Радуловић, *Међународно кривично право*, Културно-просветна заједница, Подгорица, 1999, 185.

4 Члан 1 Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима – ЗМППКС, *Службени гласник РС*, бр. 20/2009. Такво решење је у складу са општим правилима да су потврђени и објављени међународни уговори саставни део унутрашњег правног поретка, да домаћи закони не смеју бити са њима у супротности и да се непосредно примењују када односе уређују друкчије од унутрашњег законодавства, а на основу члана 16 и 194 став 4 и 5 нашег Устава (*Службени гласник РС*, бр. 98/2006, 115/2021). О томе: М. Грубач, Г. Илић, М. Мајић, *Коментар Закона о међународној правој помоћи у кривичним стварима*, Службени гласник, Београд, 2009, 18–19.

5 *Ibidem*, 15.

активне и пасивне међународна правне помоћи: код активне помоћи наши органи траже правну помоћ од надлежних органа стране државе, док код пасивне помоћи инострани органи траже правну помоћ од домаћих државних органа.⁶ Међутим, она се може пружати и по захтеву Међународног суда правде, Међународног кривичног суда, Европског суда за људска права и других међународних институција које су основане међународним уговором који је потврдила Република Србија (члан 3 став 3 ЗМППКС). Пружају је домаћи правосудни органи, тј. домаћи судови и јавна тужилаштва којима је законом стављено у надлежност обављање ових послова, с тим да поједине радње у том поступку могу вршити и министарства надлежна за правосуђе, спољне послове и унутрашње послове (члан 4 став 1 и 2 ЗМППКС).

Постоје четири облика међународне правне помоћи у кривичним стварима: 1) изручење окривљеног или осуђеног, 2) преузимање и уступање кривичног гоњења, 3) извршење кривичне пресуде и 4) остали облици међународне правне помоћи. У ствари, само последњи облик, који се назива још и мала међународна правна помоћ, представља међународну правну помоћ у ужем смислу, с обзиром да само у том случају долази до „конкретне асистенције у односу на кривичне поступке који се воде у иностранству“⁷ (као нпр. помоћ у достављању, саслушању окривљеног, сведока итд.), док остали облици представљају неки посебан вид сарадње између држава, а не типичну правну помоћ, па се отуда означавају као међународна правна помоћ у ширем смислу или велика међународна правна помоћ.⁸

Предмет овог рада је уступање кривичног гоњења страниј држави, који стоји у корелацији са институтом преузимања кривичног гоњења, тако да се ова два облика међународне правне помоћи скупно називају преносом/трансфером поступака. Уступањем кривичног гоњења страниј држави одступа се од територијалног принципа просторног важења кривичног законодавства једне државе, што значи да држава на чијој територији је кривично дело учињено неће применити своје кривично право, већ ће то препустити другој држави. Овим се одступа од правила *cuius lex, eius iurisdictio* (чији закон, његова надлежност).⁹

2. ТЕРИТОРИЈАЛНИ ПРИНЦИП ПРОСТОРНОГ ВАЖЕЊА КРИВИЧНОГ ЗАКОНОДАВСТВА

Територијални принцип преставља основни принцип просторног важења кривичног законодавства неке државе. Овај принцип произлази

6 Б. Бановић, С. Бејатовић, В. Турањанин, *Међународно кривично право*, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац, 2020, 247.

7 М. Шкулић, *Међународно кривично право*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2021, 505–506.

8 Z. Stojanović, *Međunarodno krivično pravo*, Pravna knjiga, Beograd, 2008, 190.

9 *Ibidem*, 202.

из чињенице да свака држава своју суверену власт врши на својој територији. Сви остали принципи просторног важења, као што су реални (примарни и супсидијарни), персонални (активни и пасивни) и универзални, се примењују само онда када се не може применити територијални принцип, тј. за случај кривичних дела учињених у иностранству.¹⁰ У том смислу наш Кривични законик (у даљем тексту: КЗ)¹¹ прописује да кривично законодавство Републике Србије важи за сваког ко на њеној територији учини кривично дело (члан 6 став 1). Под територијом Србије се, у смислу члан 112 став 1 КЗ, подразумева сувоземна територија, водене површине унутар њених граница, као и ваздушни простор над њима.

Територијални принцип је проширен и на кривична дела која су учињена на домаћем броду (принцип заставе брода, *lex banderae*) и домаћем ваздухоплову (принцип регистрације ваздухоплова).¹² Тако је у члану 6 став 2 КЗ прописано да кривично законодавство Србије важи и за сваког ко учини кривично дело на домаћем броду, без обзира где се брод налази у време извршења дела, док је у став 3 истог члана предвиђено да оно важи и за сваког ко учини кривично дело у домаћем цивилном ваздухоплову док је у лету или у домаћем војном ваздухоплову, без обзира где се ваздухоплов налазио у време извршења кривичног дела.

Кривични законик је предвидео и могућност одступања од територијалног принципа. Наиме, члан 6 став 5 КЗ прописује да се кривично гоњење странца за кривично дело које је извршио на територији Србије односно на њеном броду или ваздухоплову, може уступити страни држави, под условом узајамности. Према томе, КЗ везује уступање кривичног гоњења за: 1) странца који је у нашој држави учинио кривично дело и 2) услов узајамности – реципроцитета. Ова могућност се у теорији назива принципом уступања/преношења јурисдикције, односно принципом заступничке јурисдикције.¹³

Питање места извршења кривичног дела, који је релевантан за примену територијалног принципа, наш КЗ је уредио по теорији убиквитета, што значи да је релевантно како место где је учинилац предузео радњу, тако и место где је наступила последица кривичног дела (члан 17 КЗ). Како се теорија убиквитета углавном користи за регулисање места извршења кривичног дела, то се отвара могућност да више држава заснује своју јурисдикцију за поступање у некој кривичној ствари у случају када је радња кривичног дела предузета у једној, а последица наступила у другој држави.

10 З. Стојановић, *Коментар Кривичној законика*, Службени гласник, Београд, 2017, 52.

11 Кривични законик – КЗ, *Службени гласник РС*, бр. 5/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016, 35/2019.

12 С правом се истиче да разликовање принципа заставе брода и регистрације ваздухоплова није најпрецизније, „јер се у оба случаја врши упис у одговарајуће регистре, као што се и ознака државне заставе налази и на броду и у ваздухоплову“. Тако: И. Вуковић, *Кривично право: ојшњи гео*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2021, 27, фн. 83.

13 М. Babić, *Међународно кривично право*, Правни факултет у Banjoj Luci, Banja Luka, 2011, 54.

Уколико је којим случајем у страног држави покренут или довршен кривични поступак за кривично дело које је учињено на територији Србије, њеном броду и ваздухоплову, онда није искључена могућност да се за то дело кривично гони и у Србији, али је у том случају неопходно одобрење Републичког јавног тужиоца (сада Врховног јавног тужиоца). Имајући у виду да је кривично гоњење у овој ситуацији условљено одобрењем Врховног јавног тужиоца, реч је о примени начела опортунитета кривичног гоњења.¹⁴ Оваква регулатива територијалног принципа показује да исти има примат над начелом *ne bis in idem*.¹⁵ Ако би се у описаној ситуацији у Србији спровео кривични поступак, онда би се притвор или друго лишење слободе, односно казна коју је учинилац издржао по пресуди страног суда урачунали у казну коју је изрекао наш суд, а ако казне нису исте врсте, урачунавање би се извршило по оцени суда (члан 11 КЗ).

Изузетак од примене територијалног принципа јавља се у случају лица која уживају тзв. дипломатски имунитет.

3. ПОЈАМ И ОБЕЛЕЖЈА УСТУПАЊА КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА СТРАНОЈ ДРЖАВИ

Пренос/трансфер поступака (енг. *transfer of proceedings* или *transfer of prosecution*) представља процедуру где надлежни орган једне државе преноси надлежном органу друге државе кривични предмет против окривљеног, са захтевом да размотри његово кривично гоњење.¹⁶ Уступање кривичног гоњења страног држави, пак, могло би се ближе одредити као поступак у коме надлежни орган државе молиље, за кривично дело које је учињено на њеној територији, уступа кривично гоњење надлежном органу замољене државе, јер је окривљени њен држављанин односно у тој држави има пребивалиште или у њог борави.¹⁷ Уколико је кривично дело учињено на територији Републике Србије, онда наша држава има својство државе молиље, док држава којој се кривично гоњење уступа има својство замољене државе. С тим у вези, у члану 49 ЗМППКС је прописано да се страног држави може се уступити кривично гоњење осумњиченог или окривљеног за кривично дело које спада у надлежност домаћег суда.

14 И. Вуковић, *op. cit.*, 29. Супротно: Z. Jekić, *Krivično procesno pravo*, ASTROPRESS, Beograd, 1994, 96.

15 Z. Jekić, *op. cit.*, 95. Слично: Д. Радуловић, *op. cit.*, 73; И. Вуковић, *op. cit.*, 29.

16 B. de Jonge, „Transfer of criminal proceedings: from stumbling block to cornerstone of cooperation in criminal matters in the EU“, *ERA Forum - Journal of the Academy of European Law*, 3/2021, 449–450 (као и фн. 1).

17 Вид. и дефиниције других аутора: D. Крпач, „Novi institut jugoslavenskog krivičnog zakonodavstva: ustupanje krivičnog gonjenja stranoj državi“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 3-4/1978, 243; V. Todorović, *Pravosudna međunarodna pomoć*, Projuris, Beograd, 2005, 128.

Уступање кривичног гоњења је код нас први пут регулисано одредбама националног права Законом о кривичном поступку из 1977. године (у даљем тексту: ЗКП/77),¹⁸ под називом уступање списка ради кривичног гоњења и суђења (члан 522), који назив се користио и у Законику о кривичном поступку из 2001. године (у даљем тексту: ЗКП/01).¹⁹ Међутим, још и пре његовог нормирања ЗКП/77 овај институт се примењивао у пракси, на бази тада постојећих међународних уговора. Тако, примера ради, одредбе о уступању/преузимању кривичног гоњења садржи Уговор између Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (у даљем тексту: СФРЈ) и Савезне Републике Немачке о правној помоћи у кривичним стварима из 1971. године (члан 18-21),²⁰ мада се обриси ове врсте правне помоћи, додуше не експлицитно као у потоњем,²¹ могу наћи још у Уговору између Федеративне Народне Републике Југославије (у даљем тексту: ФНРЈ) и Народне Републике Пољске о правном саобраћају у грађанским и кривичним стварима из 1960. године (члан 70-72),²² Уговору између ФНРЈ и Румунске Народне Републике о правној помоћи из 1960 (члан 66),²³ Уговору између ФНРЈ и СССР-а о правној помоћи у грађанским, породичним и кривичним стварима из 1962. године (члан 57),²⁴ Уговору између СФРЈ и Чехословачке Социјалистичке Републике о регулисању правних односа у грађанским, породичним и кривичним стварима из 1964. године (члан 81–82).²⁵ Нормирање уступања кривичног гоњења домаћим кривично процесним законом окарактерисано је као добро решење, уз образложење да „није нужно спроводити релативно дуготрајне припреме, преговоре и поступак ратификације међународних споразума, ако већ постоје национални општи прописи по којима се може вршити уступање“.²⁶

Овај институт је често довођен у везу са тзв. туристичким криминалитетом, пре свега у вези са саобраћајним кривичним делима, тј. када

18 Закон о кривичном поступку, *Службени листи СФРЈ*, бр. 4/1977, 14/1985, 74/1987, 57/1989, 3/1990, *Службени листи СРЈ*, бр. 27/1992, 24/1994.

19 Законик о кривичном поступку, *Службени листи СРЈ*, бр. 70/2001, 68/2002, *Службени листи РС*, бр. 58/2004, 85/2005, 115/2005, 85/2005 – др. закон, 49/2007, 20/2009 – др. закон, 72/2009, 76/2010.

20 Уговор између СФРЈ и Савезне Републике Немачке о правној помоћи у кривичним стварима, *Службени листи СФРЈ*, бр. 33/1972.

21 О томе: D. Cotič, „Ustupanje predmeta stranaca i prihvatanje predmeta jugoslovenskih građana radi gonjenja i izdržavanja kazne kao savremeni oblici međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima“, *Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, 1-2/1984, 64.

22 Уговор између ФНРЈ и Народне Републике Пољске о правном саобраћају у грађанским и кривичним стварима, *Службени листи ФНРЈ – Додатак*, бр. 5/1963.

23 Уговор између ФНРЈ и Румунске Народне Републике о правној помоћи, *Службени листи ФНРЈ – Додатак*, бр. 8/1961.

24 Уговор између ФНРЈ и СССР-а о правној помоћи у грађанским, породичним и кривичним стварима, *Службени листи ФНРЈ – Додатак*, бр. 5/1963.

25 Уговор између СФРЈ и Чехословачке Социјалистичке Републике о регулисању правних односа у грађанским, породичним и кривичним стварима, *Службени листи СФРЈ – Додатак*, бр. 13/1964.

26 D. Cotič, *op. cit.*, 66.

туристи – странци на простору државе молиће учине кривично дело.²⁷ Наравно, уступање кривичног гоњења се не односи само на ову категорију кривичних дела, већ и на друга кривична дела уз, по правилу, изузетак који се тиче оних кривичних дела за која се иначе међународна кривичноправна помоћ не допушта (политичка и војна кривична дела) или се, пак, овај институт везује за кривична дела одређене тежине (што није случај са правом Србије).²⁸ У сваком случају овај институт је веома користан. Њиме се решава дилема где ће се странац налазити пре и у току кривичног поступка, јер уколико напусти државу извршења кривичног дела постоји бојазан да на касније суђење не дође, а његова држава га на то не може принудити нити, по правилу, изручити; с друге стране, уколико учинилац све време борави у држави у којој је учинио дело, неминовно настају проблеми у вези са трошковима његовог боравка на територији стране државе.²⁹

У кривичнопроцесној теорији се овај облик међународне правне помоћи доводи у везу са начелом опортунитета кривичног гоњења. Наиме, уступањем кривичног гоњења страном држави наша држава „одустаје од кривичног гоњења конкретног лица“, иако су испуњени услови за то у складу са начелом легалитета кривичног гоњења (члан 6 став 1 Законика о кривичном поступку Србије – у даљем тексту: ЗКП).³⁰ Ипак, не ради се о типичном облику опортунитета кривичног гоњења, јер ће до кривичног гоњења конкретног лица свакако доћи и у овом случају, с тим да га неће предузети надлежни органи наше државе, већ стране државе којој је гоњење уступљено.³¹ Зато се каже да се овим институтом одступа од начела легалитета у корист начела опортунитета кривичног гоњења према домаћем/националном праву, али не и према међународном праву, јер до гоњења ипак долази у другој држави.³² Имајући у виду да су начело легалитета и опортунитета кривичног гоњења начела која се односе на кривично гоњење од стране јавног тужиоца, треба истаћи да се код уступања кривичног гоњења страном држави опортуност кривичног гоњења на неки начин специфично испољава и у томе што јавни тужилац о томе самостално одлучује само пре покретања кривичног поступка (члан 52 став 1 тачка 1

27 G. Tomašević, „Ustupanje krivičnog progona stranoj državi“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 1/1993, 145. Детаљније: М. Дамашка, „Saobraćajni delikti stranaca“, *Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, 3/1971, 375–404.

28 Према нашој ранијој регулативи уступање кривичног гоњења је било допуштено за кривична дела са запређеном казном затвора до десет година или када се радило о кривичном делу против безбедности јавног саобраћаја, без обзира на прописану казну (члан 522 ЗКП/76 и члан 536 ЗКП/01).

29 С. Бркић, *Кривично процесно право II*, Правни факултет у Новом Саду, Нови Сад, 2013, 334.

30 Законик о кривичном поступку – ЗКП, *Службени гласник РС*, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 – одлука УС, 62/2021 – одлука УС.

31 М. Шкулић, *op. cit.*, 82.

32 М. Грубач, *Кривично процесно право: Увод и оштини гео*, Службени гласник, Београд, 2004, 158; С. Бркић, *op. cit.*, 334.

ЗМППКС), док након тог процесног тренутка одлуку доноси, на предлог или по прибављеном мишљењу јавног тужиоца, одговарајући функционално надлежни судски орган (чл. 52 ст. 1 тач. 2-4 ЗМППКС). Отуда се у потоњим ситуацијама не може радити о правом случају опортунитета, чак ни са становишта домаћег права, јер одлуку доноси суд, а не јавни тужилац.

Са становишта домаћег права, а након доношења актуелног ЗКП-а, могло би се приговорити и називу овог института. Наиме, ЗКП на многим местима, код одговарајућих процесних института разликује дејство „кривичног гоњења“ и „оптужбе“ – на пример, одустајање од гоњења осумњиченог и обустава истраге од стране јавног тужиоца (члан 308), одустајање од оптужбе од потврђивања оптужнице па до завршетка главног претреса, односно на претресу пред другостепеним судом (члан 49 ЗКП); одустанак јавног тужиоца у скраћеном кривичном поступку од кривичног гоњења до одређивања главног претреса или рочишта за изрицање кривичних санкција, односно одустанак од оптужбе од одређивања да по завршетка главног претреса или рочишта за изрицање кривичних санкција (члан 497 став 1 ЗКП). Кратко речено, од „правноснажности“ оптужног акта – тј. потврђивања оптужнице у редовном поступку односно одређивања главног претреса у скраћеном поступку јавни тужилац не одустаје од кривичног гоњења, већ од оптужбе. Ово је последица тога што ЗКП прави разлику између предузимања и почетка кривичног гоњења (члан 5) и покретања кривичног поступка (члан 7). С обзиром да се кривично гоњење може уступити страниој држави и од тренутка ступања оптужбе на правну снагу, све до завршетка главног претреса (члан 52 став 1 тачка 3 и 4 ЗМППКС), онда би се, имајући у виду нову терминологију ЗКП-а, тада радило о уступању оптужбе, док би се о уступању кривичног гоњења радило само до тренутка правноснажности оптужбе. Отуда би уступање и преузимање кривичног гоњења било исправније назвати преносом (трансфером) поступака у кривичним стварима, како се ови институти и иначе означавају, а што би термилошки било исправно и са становишта Европске конвенције о преносу поступака у кривичним стварима³³ коју је још бивша Савезна Република Југославија (у даљем тексту: СРЈ) ратификовала. Термин „пренос поступака“ одговара и члан 2 став 1 тачка 14 ЗКП, јер у тој одредби стоји да појам „поступак“ означава предистражни поступак и кривични поступак.

4. УКРАТКО О ОДНОСУ ИЗМЕЂУ УСТУПАЊА КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА СТРАНОЈ ДРЖАВИ И ОСТАЛИХ ОБЛИКА МЕЂУНАРОДНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Претходно је речено да је уступање кривичног гоњења регулисано заједно са преузимањем кривичног гоњења (глава III ЗМППКС). Ради се о

³³ Европска конвенције о преносу поступака у кривичним стварима, *Службени листић СРЈ – Међународни ујовори*, бр. 10/2001.

установама преноса (трансфера) поступака. Како се истиче, сваком преузимању кривичног гоњења корелативно је уступање кривичног гоњења и обратно – код преузимања кривичног гоњења страна држава уступа Републици Србији кривично гоњење против одређеног лица, које наша држава преузима, док код уступања кривичног гоњења наша држава уступа, а страна држава преузима кривично гоњење неког лица.³⁴ Чини се да је из ове корелативности предметних института јасан њихов међусобни однос, односно да примена једног нужно води примени другог, с тим да се само разликују својства држава, тј. ко се налази у положају замољене, а ко у положају државе молиле, односно ко пружа активну (код уступања), а ко пасивну (код преузимања) правну помоћ.

Уступање кривичног гоњења има сличности са екстрадицијом (изручењем), али се од овог института разликује и по условима и по својој природи.³⁵ Екстрадиција би се могла одредити као издавање „одређеног лица од стране надлежних органа једне државе, другој држави, након што је спроведен одређени формални поступак и донесена одлука којом се екстрадиција дозвољава, у циљу да се пред надлежним органима државе којој се конкретно лице издаје, против њега води или настави већ започети кривични поступа или да се према њему изврши изречена кривична санкција“.³⁶ Обично се не дозвољава изручење сопствених држављана, али се последњих деценија и та могућност допушта, по правилу у случајевима који су предвиђени међународним уговорима. Тако и наш ЗМППКС (члан 16 став 1 тачка 1) забрањује изручење држављана Републике Србије (Устав не садржи такву одредбу), с тим да поједини билатерални уговори у овој области (на пример са Црном Гором)³⁷ то допуштају. Уступање кривичног гоњења може се сматрати, на неки начин, заменом за екстрадицију, онда када се учинилац након извршења кривичног дела врати у своју земљу, тако да држава у којој је дело учињено не може ни путем екстрадиције да обезбеди његово присуство ради суђења, с обзиром на немогућност изручења сопствених држављана иностраним правосудним органима, што значи да држави у којој је дело учињено остаје само једна могућност за кажњавањем учиниоца, а то је да земљи учиниоцевог држављанства уступи кривично гоњење.³⁸

Извршење стране кривичне пресуде је облик међународне помоћи који представља најкрупније одступање од начела државног суверенитета.³⁹ Ради

34 М. Шкулић, *op. cit.*, 522.

35 Z. Stojanović, *op. cit.*, 202.

36 Тако, М. Шкулић, *op. cit.*, 511. Вид. и друге дефиниције екстрадиције: S. Bejatović (2007a), *op. cit.*, 57–58; Б. Бановић, С. Бејатовић, В. Турањанин, *op. cit.*, 254–255; В. Krivokapić, *Enciklopedijski rečnik međunarodnog prava i međunarodnih odnosa*, Službeni glasnik, Beograd, 2010, 240.

37 Члан 7а Уговора између Републике Србије и Црне Горе о изменама и допунама Уговора између Републике Србије и Црне горе о изручењу, *Службени гласник РС – Међународни уговори*, бр. 1/2011.

38 G. Tomašević, *op. cit.*, 148–149.

39 М. Грубач, Г. Илић, М. Мајић, *op. cit.*, 25

се о екстериторијалном дејству и важењу иностраних кривичних пресуда, јер је за овај облик правне помоћи битно то у којој мери и под којим условима једна кривична пресуда донета од стране иностраног суда може производити дејство у другој држави.⁴⁰ Однос између трансфера поступака и извршења стране кривичне пресуде може се сагледати кроз следеће питање: „да ли би било оправданије тамо гдје се ради о извршењу стране кривичне пресуде да се изврши трансфер кривичног поступка, па умјесто извршења стране кривичне пресуде извршавала би се пресуда домаћег суда за кривично дјело извршено у иностранству против добра иностране државе или њеног грађанина?“.⁴¹ Међутим, ово питање се пре свега односи на преузимање гоњења, тако да се извршењу стране кривичне пресуде даје предност у односу на тај институт, јер се њиме избегава то да се домаћа држава оптерећује вођењем кривичног поступка „посебно имајући у виду немогућност, у правилу, остварења принципа непосредности у спровођењу доказа у кривичном поступку у држави гдје дјело није извршено“.⁴² Међутим, код уступања кривичног гоњења се из земље извршења кривичног дела поступак преноси на страну државу, што значи да изнети приговор и у тој ситуацији стоји, јер страна држава која спроводи кривични поступак такође може имати проблем у вези са остваривањем принципа непосредности. Принцип непосредности се може испоштовати онда када домаћи судови не уступе кривично гоњење странца, већ спроведу кривични поступак, а потом траже извршење домаће одлуке од стране државе чије држављанство има окривљени, односно у којој има пребивалиште или у којој борави (члан 70 и 72 ЗМППКС).

5. ПРАВНИ ОСНОВ УСТУПАЊА КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА СТРАНОЈ ДРЖАВИ

Правни основ за уступање кривичног гоњења страном држави примарно лежи у одредбама међународних уговора. Може се радити о мултилатералним и о билатералним уговорима.

Од мултилатералних уговора од значаја је поменута Европска конвенција о преносу поступака у кривичним стварима. У члану 3 ове Конвенције је прописано да свака страна уговорница која је према сопственом законодавству надлежна за кривично гоњење, за сврху примене ове конвенције, може да се одрекне или уздржи од гоњења осумњиченог лица које је или ће бити гоњено за исто кривично дело у другој држави уговорници. Исти члан прописује да је одлука о одрицању или уздржавању од гоњења привремена, до доношења коначне одлуке друге стране уговорнице. За пренос

40 M. Babić, *op. cit.*, 247.

41 Д. Радуловић, *op. cit.*, 211.

42 V. Horvat, „Izvršenje strane krivične presude“, *Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, 1/ 1987, 96.

кривичних поступака могу бити од значаја и други мултилатерални уговори, као што су Кривичноправна конвенција о корупцији (члан 27 став 5),⁴³ Конвенција о високотехнолошком криминалу (члан 24 став 6),⁴⁴ Европска конвенција о сузбијању тероризма (члан 6)⁴⁵ и сл., али се ове одредбе више тичу преузимања гоњења, као замене за екстрадицију по правилу *aut dedere, aut iudicare*.⁴⁶ Ипак, у неким конвенцијама, као што су Конвенција УН о корупцији (члан 47)⁴⁷ и Конвенција УН против транснационалног организованог криминала (члан 21),⁴⁸ установљава се дужност држава да размотре могућност међусобног преношења поступака за кривична дела на која се оне односе, у интересу правилног спровођења/задовољења правде.⁴⁹

Република Србија, односно њени правни претходници (ФНРЈ, СФРЈ, СРЈ) закључила је већи број билатералних уговора у којима се регулише и овај облик међународне правне помоћи. Не постоји ниједан уговор који регулише само материју уступања и преузимање кривичног гоњења, већ се она регулише или у оквиру билатералних уговора који регулишу само правну помоћ у кривичним стварима, или скупно правну помоћ како у кривичним, тако и у грађанским стварима. У неким од билатералних уговора, углавном старијим, овај облик правне помоћи није регулисан изричито, већ како је поменуто, даје обресе за уступање кривичног гоњења, док је у другим, пак, исти регулисан експлицитно.

Елементе уступања кривичног гоњења можемо наћи још у члану Х Конвенције о издавању криваца између Србије и Швајцарске из 1887. године,⁵⁰ којим су државе уговорнице обавезане да, сходно својим законима, суде злочине или преступе који би учинили њени грађани према другој држави уговорници, чим она то захтева или у случају злочина и преступа који су наведени у тој Конвенцији. Раније поменути Уговор између ФНФРЈ и Народне Републике Пољске прописује у члану 70 обавезу страна уговорница да се узајамно обавештавају о кривичним делима извршеним на територији једне од њих од стране држављана друге стране уговорнице, а који се по извршеном делу нађу на територији своје државе. С тим у вези је

43 Кривичноправна конвенција о корупцији, *Службени листи СРЈ – Међународни уговори*, бр. 2/2002, *Службени листи СЦГ – Међународни уговори*, бр. 18/2005.

44 Конвенција о високотехнолошком криминалу, *Службени листи РС*, бр. 19/2009.

45 Европска конвенција о сузбијању тероризма, *Службени листи СРЈ – Међународни уговори*, бр. 10/2001.

46 О томе: D. Крарас, „Novi Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima: načela i postupci“, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 2/2005, 672–673.

47 Конвенција УН о корупцији, *Службени листи СЦГ – Међународни уговори*, бр. 12/2005.

48 Конвенција УН против транснационалног организованог криминала, *Службени листи СРЈ – Међународни уговори*, бр. 6/2001.

49 D. Крарас (2005), *op. cit.*, 673.

50 Конвенција о издавању криваца између Србије и Швајцарске, *Службене новине*, бр. 83/1888.

предвиђено да страна уговорница чији је држављанин учинилац обавести другу страну уговорницу да ли је вођен поступак против учиниоца, као и о резултату тога поступка. Слично прописују члан 42 Конвенције о узајамним правним односима између ФНРЈ и Краљевине Грчке из 1959. године,⁵¹ члан 34 Конвенције о екстрадицији и правној помоћи у кривичним стварима између СФРЈ и Краљевине Белгије из 1971. године⁵² и члан 16 Конвенције између СФРЈ и Француске Републике о узајамној правној помоћи у кривичним стварима из 1969. године.⁵³

Поменути Уговор између ФНРЈ и Румуније предвиђа у члану 66 обавезу страна уговорница да се дипломатским путем обавештавају о кривичним делима извршеним на територији једне од њих од стране држављана друге стране уговорнице, а који су по извршеном делу пребегли на територију стране уговорнице чији су држављани, уз могућност да, на молбу стране уговорнице на чијој је територији дело учињено, друга страна уговорница покрене кривични поступак против свог држављанина, ако је реч о кривичном делу за које се по том уговору дозвољава издавање и ако су испуњени услови предвиђени њеним законом. Сличну одредбу садрже и претходно наведени уговори са СССР-ом (члан 57) и Чехословачком (члан 81), који се данас примењују у односима са државама бившег СССР-а, односно са Чешком и Словачком,⁵⁴ као и Уговор између СФРЈ и Монголске Народне Републике о пружању правне помоћи у грађанским, породичним и кривичним стварима из 1981. године (члан 61).⁵⁵

Уговор између СФРЈ и СР Немачке (члан 18-21) прописује у члану 18 став 1 да свака страна уговорница може, уместо да сама кривично гони, замолити другу државу уговорницу да преузме кривично гоњење против лица које на њеној територији има уобичајено боравиште, а нарочито против држављанина те државе, због кривичног дела извршеног на територији државе молиље. Нешто другачије је прописано у члану 19 став 1 Уговора између СФРЈ и Републике Аустрије о правној помоћи у кривичним стварима из 1982. године,⁵⁶ у којем стоји да, у случају да је држављанин једне државе уговорнице извршио кривично дело на територији друге државе уговорнице, које је судски кажњиво у обе државе, држава у којој је дело учињено може

51 Конвенције о узајамним правним односима између ФНРЈ и Краљевине Грчке, *Службени листи ФНРЈ – Додашак*, бр. 7/1960.

52 Конвенција о екстрадицији и правној помоћи у кривичним стварима између СФРЈ и Краљевине Белгије, *Службени листи СФРЈ – Додашак*, бр. 9/1973.

53 Конвенције између СФРЈ и Француске Републике о узајамној правној помоћи у кривичним стварима, *Службени листи СФРЈ – Додашак*, бр. 16/1971.

54 М. Грубач, Г. Илић, М. Мајић, *op. cit.*, 22–23.

55 Уговор између СФРЈ и Монголске Народне Републике о пружању правне помоћи у грађанским, породичним и кривичним стварима, *Службени листи СФРЈ – Међународни уговори*, бр. 7/1982.

56 Члан 19–23 Уговора између СФРЈ и Републике Аустрије о правној помоћи у кривичним стварима, *Службени листи СФРЈ – Међународни уговори*, бр. 2/1983.

замолити другу државу да преузме гоњење тог кривичног дела. Наиме, док се последњи Уговор односи само на уступање/ преузимање гоњења у односу на држављане једне стране уговорнице који су на територији друге државе учинили кривично дело, то се Уговор са Немачком односи и на ситуацију када не само држављанин једне стране уговорнице, већ и лице које на њеној територији има „уобичајено боравиште“, учини кривично дело на територији друге стране уговорнице.⁵⁷ Сличну одредбу као уговор са Немачком садржи и Уговор о узајамном правном саобраћају између СФРЈ и Народне Републике Мађарске из 1968. године, који је новелиран 1986. године.⁵⁸ Наиме, члан 82 овог Уговора прописује преузимање кривичног гоњења за случај да држављанин једне стране уговорнице, или лице које на њеној територији има пребивалиште, учини кривично дело на територији друге стране уговорнице које је судски кажњиво у обема странама уговорницама. По овом Уговору ако једна страна уговорница замоли другу страну уговорницу да преузме кривично гоњење, онда ће надлежни орган замољене стране испитати да ли се по њеном праву може преузети гоњење, а у случају да нађе да се исто не може преузети, онда ће о томе обавестити страну молиљу, с тим да ако постоји надлежност замољене стране уговорнице, она не може одбити кривично гоњење из разлога што је дело учињено у иностранству.

Уговори које наша држава има са бившим југословенским републикама о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима (са Хрватском из 1997. године, са Босном и Херцеговином из 2005. године, затим са Црном Гором из 2009. године, Словенијом и Македонијом, оба из 2011. године)⁵⁹ такође садрже одредбе о овом институту. У њима се готово истоветно регулише овај институт, формулацијом да ако је држављанин једне државе уговорнице, или лице које на њеној територији има пребивалиште, учинило кривично дело на територији друге државе уговорнице, које је предвиђено као кривично дело/судски кажњиво у обема државама уговорницама, онда

57 D. Cotič, *op. cit.*, 65–66.

58 Уговор о узајамном правном саобраћају између ФНРЈ и Народне Републике Мађарске, *Службени листи СФРЈ – Међународни уговори*, бр. 3/1968, *Службени листи СФРЈ – Међународни уговори*, бр. 1/1987.

59 Члан 28–31 Уговора између Савезне Републике Југославије и Републике Хрватске о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима, *Службени листи СРЈ – Међународни уговори*, бр. 1/1998; члан 39–40 Уговора између Србије и Црне Горе и Босне и Херцеговине о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима, *Службени листи СЦГ – Међународни уговори*, бр. 6/2005, *Службени листи РС – Међународни уговори*, бр. 13/2010 - др. закон; чл. 44–47 Уговора између Републике Србије и Црне Горе о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима, *Службени листи РС – Међународни уговори*, бр. 1/2010; члан 36–39 Уговора између Републике Србије и Републике Словеније о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима, *Службени листи РС – Међународни уговори*, бр. 9/2011; члан 36–39 Уговора између Републике Србије и Републике Македоније о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима, *Службени листи РС – Међународни уговори*, бр. 5/2012.

држава уговорница у којој је дело учињено може замолити другу државу уговорницу да преузме кривично гоњење. На такав начин је уступање и преузимање кривичног гоњења регулисано и у Уговору између Републике Србије и Републике Белорусије о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима из 2013. године.⁶⁰

6. ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА УСТУПАЊЕ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА СТРАНОЈ ДРЖАВИ

Претпоставке за уступање кривичног гоњења примарно се уређују потврђеним међународним уговорима и конвенцијама у смислу члана 1 ЗМППКС. На овом месту појасниће се претпоставке које су предвиђене нашим унутрашњим правом. У том смислу представиће се релевантне одредбе КЗ и ЗМППКС.

А) Већ је речено да члан 6 став 5 КЗ везује уступање кривичног гоњења за: 1) странца који је у нашој држави учинио кривично дело и 2) услов узајамности – реципроцитета.

Претпоставка која се односи на странца држављанинство учиниоца. Према члану 3 став 1 тачка 1 Закона о странцима (у даљем тексту: ЗС)⁶¹ под странцем се подразумева свако лице које нема држављанство Републике Србије. У том смислу учинилац може бити лице које има држављанство друге државе или је без држављанства/апатрид (то је странац кога ни једна држава, сходно свом националном законодавству, не сматра својим држављанином – члан 3 став 1 тачка 9 ЗС). Као што ћемо видети, према члану 51 ЗМППКС страна држављанство учиниоца није претпоставка за уступање кривичног гоњења. Зато се поставља питање да ли се овај облик правне помоћи може применити само у односу на странца или, пак, и у односу на домаће држављане који су пребивалиштем или неким обликом боравка везаним за страну државу. Одговор на ово питање дају одредбе потврђених међународних уговора. Уколико у њима стоји да се трансфер поступака односи само на држављане уговорних страна, онда се гоњење може уступити само држави учиниоцевог држављанства. Такву одредбу садржи уговор са Аустријом (члан 19 став 1). С друге стране, неки уговори су тим поводом флексибилнији, јер дозвољавају трансфер поступака не само за учиниоца странца, већ и за лице које има пребивалиште на територији замољене државе, као што је то случај са уговорима које имамо закључене са Мађарском (члан 82), Хрватском (члан 28), Босном и Хецеговином (члан 39), Црном Гором (члан 44), Словенијом (члан 36), Македонијом (члан 36) и Белорусијом (члан 41), док је

60 Члан 41–44 Уговора између Републике Србије и Републике Белорусије о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима, *Службени иласник РС – Међународни уговори*, бр. 13/2013, 1/2014.

61 Закон о странцима - ЗС, *Службени иласник РС*, бр. 24/2018, 31/2019, 62/2023.

уговор са Немачком ту најдаље отишао, јер има у виду и лица која на територији замољене државе имају уобичајено боравиште (члан 18). И Европска конвенција о преносу поступака у кривичним стварима даје могућност трансфера поступака уколико се, између осталог, сумња да лице у питању има стални боравак у замољеној држави. Овакве одредбе међународних уговора омогућавају да се уступање кривичног гоњења изврши и у односу на домаћег држављанина који у замољеној држави има своје пребивалиште односно боравиште.⁶²

Услов узајамности. Овај услов се спомиње не само у члану 6 став 5 КЗ, већ и у члану 8 ЗМППКС, где је установљен као општи услов који важи за све облике вануговорне међународне кривичноправне помоћи.⁶³ Постојање уговора искључује потребу утврђивања узајамности у односима међу државама, јер се она тада претпоставља.⁶⁴ Према поменутом члану 8 ЗМППКС, домаћи правосудни органи пружају међународну правну помоћ под условом узајамности. Обавештење о постојању узајамности даје министарство надлежно за правосуђе, на захтев домаћег правосудног органа. Уколико нема података о узајамности, онда се претпоставља да она постоји.

Б) Претпоставке за уступање кривичног гоњења прописане у члану 51 ЗМППКС. Можемо разликовати опште претпоставке и посебне претпоставке. Опште претпоставке се односе на све облике међународне кривичноправне помоћи и оне су нормиране у члану 7 ЗМППКС. Има их укупно пет. Међутим, када је реч о уступању кривичног гоњења, одредба члана 51 ЗМППКС упућује само на две опште претпоставке и то: 1) да се уступање кривичног гоњења не односи на политичко кривично дело или дело повезано са политичким кривичним делом, односно на кривично дело које се састоји искључиво у повреди војних дужности; 2) да уступање кривичног гоњења не повређује суверенитет, безбедност, јавни поредак или друге интересе од суштинског значаја за Републику Србију. Ове две претпоставке су постављене кумулативно, а о њиховој испуњености, у смислу члана 7 став 3 ЗМППКС, одлучује односно даје мишљење министар надлежан за правосуђе.

Пре него што појаснимо наведене две опште претпоставке које се цене у поступку уступања кривичног гоњења, указаћемо и зашто се остале опште претпоставке из члана 7 ЗМППКС не примењују у овом случају. Реч је о претпоставкама двоструке кажњивости, пресуђене ствари и околности које трајно искључују кривично дело.

Двострука кажњивост је у члану 7 став 1 тачка 1 ЗМППКС формулисана на следећи начин: да кривично дело поводом којег се захтева пружање

62 Тако Цотич у односу на уговор са Немачком, док аутори коментара ЗМППКС, анализирајући члан 51 овог закона, иначе сматрају да је могуће уступити гоњење домаћег држављанина оној држави у којој има пребивалиште или боравиште, односно у којој издржава кривичну санкцију. Вид.: D. Cotić, *op. cit.*, 65; М. Грубач, Г. Илић, М. Мајић, *op. cit.*, 128.

63 М. Грубач, Г. Илић, М. Мајић, *op. cit.*, 49.

64 *Ibidem*, 19.

међународне правне помоћи представља кривично дело по закону Републике Србије. Изнета формулација, као што се види, води рачуна о праву наше државе. Код уступања кривичног гоњења се свакако ради о кривичном делу према нашем праву, које је прописано КЗ или споредним законодавством. Уколико неко понашање није кривично дело према српском законодавству онда, логично, нема шта да се уступи страни држави. Међутим, да ли је неко понашање кривично дело по иностраном праву то процењују надлежни органи замољене државе приликом преузимања гоњења од Србије.⁶⁵ Иначе, у поменим билатералним споразумима се овај услов иначе наводи – да је дело предвиђено као кривично дело/судски кажњиво у правима држава уговорница.

ЗМППКС се примењује само на кривична дела, не и на прекршаје⁶⁶ и привредне преступе. Међутим, члан 7 став 3 Закона о прекршајима⁶⁷ предвиђа да се под условом узајамности може уступити гоњење за прекршај страни држави у којој учинилац прекршаја који је страни држављанин има пребивалиште. У појединим претходно наведеним билатералним уговорима је изричито предвиђено да се уступање гоњења може односити и на прекршаје (члан 19 Уговора са Немачком), док је у неким од њих дато екстензивно значење појма „кривична ствар“, тако да обухвата не само кривична дела, већ и привредне преступе и прекршаје (члан 1 уговора са Црном Гором, Словенијом и Македонијом).⁶⁸ Имајући у виду да привредни преступи као особена врста деликата постоје још само у праву Србије, питање уступања гоњења за ту врсту кажњивих дела нам се чини излишним.

Да ли је реч о пресуђеној ствари – (члан 7 став 1 тачка 2 ЗМППКС: да за исто кривично дело није правноснажно окончан поступак пред домаћим судом, односно да кривична санкција није у потпуности извршена) односно да ли постоје околности које трајно искључују кривично гоњење (члан 7 став 1 тачка 2 ЗМППКС: да кривично гоњење, односно извршење кривичне санкције није искључено због застарелости, амнестије или помиловања) такође се процењује од стране замољене државе када преузима кривично гоњење, тако да наведене опште претпоставке нису релевантне са становишта уступања гоњења. Јер, ако је дело у Србији застарело донеће се решење о обустави поступка или одбијајућа пресуда, тако да се нема шта уступити страни држави, док у случају да је наша држава донела правноснажну пресуду може само тражити њено извршење у иностранству, што представља други вид правне помоћи.

Вратимо се на опште претпоставке релевантне за уступање кривичног доњења.

65 *Ibidem*, 128.

66 *Ibidem*, 18; И. Вуковић, *Прекршајно право*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2015, 27.

67 Закон о прекршајима, *Службени гласник РС*, бр. 65/2013, 13 /2016, 98/2016 - УС, 91/2019 - др. закон, 91/2019, 112/2022 – УС.

68 Према члану 1 Уговора са Босном и Херцеговином израз „кривична ствар“ се односи на кривична дела и привредне преступе.

Ойшїа йреїйостїавка да се устїуање кривичној тоњења не односи на йолийїичко кривично дело или дело йовезано са йолийїичким кривичним делом, односно на кривично дело које се састїоји искључиво у йовреди војних дужности. Ова претпоставка је прописана чланом 7 став 1 тачка 4 ЗМППКС и захтева одређење политичког кривичног дела, дела повезаног са политичким кривичним делом и кривичног дела које се састоји у повреди војних дужности.

Појам политичког кривичног дела, иако се тај појам дуго користи у кривичноправној науци, још увек није довољно јасан. Таква кривична дела се обично систематишу у групу кривичних дела против уставног уређења, државе, безбедности и сл., како већ одговарајуће главе носе назив у кривичним законодавствима одређених држава. Код нас су то кривична дела против уставног уређења и безбедности Републике Србије. У односу на ова кривична дела наше законодавство се безусловно примењује (осим на дело из члана 317 КЗ), чак и када су учињена у иностранству, на основу примарног реалног принципа из члан 7 КЗ (мада под овај принцип спадају још нека дела из других глава).⁶⁹ Из тога би могли закључити да наша држава не би могла уступити кривично гоњење за кривична дела из предметне групе.

У теорији се разликују апсолутна (чиста или права) и релативна (мешовита или неправна) политичка кривична дела. Апсолутна политичка кривична дела су она којима се напада држава као таква – њено уређење, власт, највиши државни органи. У ту групу спадају, на пример, угрожавање независности (члан 305 КЗ), признавање капитулације или окупације (члан 306 КЗ), угрожавање територијалне целине (члан 307 КЗ), напад на уставно уређење (члан 308 КЗ), позивање на насилну промену уставног уређења (члан 309 КЗ). Релативна политичка кривична дела су обична кривична дела која имају, усудићемо се рећи, одговарајућу политичку конотацију. Она се деле на комплексна и конексна. Комплексна политичка кривична дела су обична кривична дела која се врше из политичких побуда према неком политичком добру. Такав је случај са кривичним делом убиства представника највиших државних органа из члана 310 КЗ.⁷⁰ Конексна политичка кривична дела су обична кривична дела која су у некој вези са политичким кривичним делима, као његова припремна радња или претходна фаза, односно као самостално дело које се врши за време извршења политичког кривичног дела, или посебно дело које се врши након њега. Такав случај би био са кривичним делом удруживања ради противуставне делатности из члана 319 КЗ, где су, у ствари, припремне радње за вршење одређених политичких кривичних дела уздугнуте на ранг радње извршења.⁷¹ Формулацију

69 О томе: З. Стојановић (2017), *op. cit.*, 54–55.

70 Поводом овог кривичног дела неки међународни уговори садрже тзв. агентаторске клаузуле, којом се прецизира да се напад на шефа државе или неког члана његове породице не сматра политичким кривичним делом, чиме се отвара пут за изручење агентатора. Вид.: Кривокарић В., *op. cit.*, 73.

71 О проблематици апсолутних и релативних кривичних дела вид.: Љ. Ваџон *et al.*, *Kaznenopravna zaštita države i njenog društvenog uređenja – Politički delikti*, Globus,

„дело повезано са политичким кривичним делом“ из члана 7 став 1 тачка 4 ЗМППКС треба разумети у смислу да обухвата категорију релативних политичких кривичних дела.⁷²

Проблем разумевања појма политичког кривичног дела може правити кривично дело тероризма. Отуда је у неким међународним уговорима, као на пример у Европској конвенцији о сузбијању тероризма, прописано да се одговарајућа кривична дела, да кажемо терористичког карактера, неће сматрати политичким кривичним делом, кривичним делом у вези са политичким кривичним делом или кривичним делом инспирисаним политичким мотивима.⁷³ У кривичном праву наше државе кривично дело тероризма је још од новела из 2012. године пребачено из групе кривичних дела против уставног уређења и безбедности Републике Србије у групу кривичних дела против човечности и других добара заштићених међународним правом, чиме је оно номинално искључено из категорије политичких деликата. Међутим, и оно потпада под примарни заштитни принцип у смислу реченог, тако да уколико је извршено према Републици Србији или њеном држављанину, неће имати места уступању кривичног гоњења.

Кривично дело које се састоји искључиво у повреди војних дужности (војна или марсијална кривична дела) су она кривична дела која су систематизована у групу кривичних дела против Војске Србије. Према томе наша држава не може уступити гоњење ни за ову врсту дела. У неким правима ова кривична дела су регулисана у посебном закону.

Опшћа претпоставка да уступање кривичној гоњења не повређује суверенитет, безбедност, јавни поредак или друге интересе од суштинској значаја за Републику Србију. Ова претпоставка је прописана чланом 7 став 1 тачка 5 ЗМППКС и обично се назива клаузулом јавног поретка. Ова претпоставка засигурно има и политичку, не само правну конотацију. У смислу ове претпоставке до уступања гоњења не би могло доћи уколико у другој држави поступају преки или ванредни судови (састављени од државних чиновника или црквених достојанственика), или се у њој примењује процесни закони који окривљеном не пружају основне процесне гаранције, односно ако се према праву исте окривљени може изложити санкцијама које су неприхватљиве са становишта нашег права (нпр. телесне казне).⁷⁴

Поред испуњења наведене две опште претпоставке, до уступања кривичног гоњења може доћи и ако је испуњена једна од следећих *алтернативно постављених посебних претпоставки*: 1) *да лице има пребивалиште или боравиште у замољеној држави*; 2) *да лице у замољеној држави издржава казну затвора или другу кривичну санкцију која се састоји у лишењу слободе* (члан 51 став 1 ЗМППКС). Када лице издржава затворску казну или другу

Zagreb, 1988, 82–88; Ž. Horvatić, „Političko kazneno djelo“, *Rječnik kaznenog prava* (gl ur. Ž. Horvatić), Masmedia, Zagreb, 2002, 398–402; M. Simović, D. Jovašević, *op. cit.*, 392.

72 Тако и: М. Грубач, Г. Илић, М. Мајић, *op. cit.*, 45.

73 Члан 1 Европске конвенције о сузбијању тероризма.

74 Слично: М. Грубач, Г. Илић, М. Мајић, *op. cit.*, 47.

кривичну санкцију лишења слободе у замољеној држави оно, по логици ствари, „принудно“ борави на територији те државе. Према члану 3 став 1 тачка 2 Закона о пребивалишту и боравишту (у даљем тексту: ЗПБ) пребивалиште је место у коме се грађанин настанио са намером да у њему стално живи, односно место у коме се налази центар његових животних активности, професионалних, економских, социјалних и других веза које доказују његову трајну повезаност с местом у коме се настанио. Одређење боравишта је нешто проблематичније. Према члану 3 став 1 тачка 3 ЗПБ боравиште је место у коме грађанин привремено борави ван места свог пребивалишта дуже од 90 дана. С друге стране, у члан 3 став 1 тачка 11 ЗС одређен је појам уобичајеног боравишта, под којим се подразумева место у коме се странац задржавао под околностима на основу којих се може закључити да на том месту или подручју није боравио само привремено.

7. ПОСТУПАК УСТУПАЊА КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА СТРАНОЈ ДРЖАВИ

На овом месту представиће се одредбе ЗМППКС које регулишу процедуру уступања кривичног гођења страној држави. Овде, међутим, треба имати у виду да одредбе овог закона нису у складу са важећим ЗКП-ом, који је донет неколико година након ЗМППКС и који је увео, као што је познато, велике новине у наше процесно право.⁷⁵

Надлежности, покрепање поспуика и поспедице покрепања поспуика. У зависности од фазе кривичног поступка, одлуку о покрепању поступка за уступање кривичног гођења доносе јавни тужилац или суд. У питању су јавна тужилаштва и судови који поступају у првом степену, а у складу са одредбама о њиховој стварној надлежности. Одлука покрепању поступка за уступање кривичног гођења се доноси у форми решења. Ово решење, према члану 52 ЗМППКС, доноси: 1) јавни тужилац, пре покрепања кривичног поступка; 2) истражни судија, на предлог јавног тужиоца, до ступања оптужнице на правну снагу; 3) ванпретресно веће, по прибављеном мишљењу јавног тужиоца, до почетка главног претреса; 4) веће, по прибављеном мишљењу јавног тужиоца, до завршетка главног претреса.

Окривљени и дипломатско-конзуларно представништво стране државе нису овлашћени да стављају формалан предлог за примену овог института, али у том правцу могу стављати необавезујуће предлоге/иницијативе.⁷⁶ Штавише, према ЗМППКС окривљени се не обавештава о томе да је поднет предлог за уступање кривичног гођења, или пак, да у том смеру постоји одговарајућа иницијатива. Свакако за уступање није потребна његова сагласност.⁷⁷

75 Слично: А. Илић, *op. cit.*, 79.

76 М. Грубач, Г. Илић, М. Мајић, *op. cit.*, 131.

77 *Ibidem*, 131.

С тим у вези, члан 17 Европске конвенције о преносу поступака прописује да замољена држава обавештава осумњичено лице о захтеву у погледу поступка, како би му омогућила да изложи своје мишљење о предмету у питању, пре него што она донесе своју одлуку у погледу захтева. Према томе, овде је реч о активностима замољене државе, што значи да ову обавезу нема држава молиља, тј. наша држава када уступа кривично гоњење.

Питање покретања кривичног поступка је регулисано у члану 7 ЗКП, што значи да решење о покретању поступка уступања доноси јавни тужилац до процесних тренутака који су одређени у том члану. Након тога, тј. када почне кривични поступак, јавни тужилац више неће бити надлежан да одлучује о покретању предметне процедуре. Против решења јавног тужиоца осумњичени има право да изјави приговор непосредно вишем тужиоцу у року од три дана (члан 52 став 2 ЗМППКС). Имајући у виду да је по сада важећем ЗКП истрага тужилачка, требало би размислити да се јавном тужиоцу повери да он и у каснијим фазама – у фази истраге,⁷⁸ можда чак и до потврђивања оптужнице одлучује покретању поступка уступања кривичног гоњења. Тако, на пример, према члану 34 став 2 црногорског ЗМППКС⁷⁹ одлуку о уступању кривичног гоњења доноси надлежни државни тужилац до потврђивања оптужнице, а након потврђивања оптужнице одлуку о томе доноси веће надлежног суда.

Пошто у садашњем ЗКП-у не постоји истражни судија, решење о покретању поступка уступања од тренутка покретања кривичног поступка до ступања оптужнице на правну снагу доноси судија за претходни поступак. Садашњи ЗКП не говори о „ступању оптужнице на правну снагу“, тако да тај процесни тренутак одговара садашњем моменту потврђивања оптужнице. У овом случају судија за претходни поступак доноси решење на предлог јавног тужиоца. Од потврђивања оптужнице (као процесног тренутка саобразног „ступању оптужнице на правну снагу“) решење о покретању поступка уступања доноси ванпретресно веће, тј. веће из члана 21 став 4 ЗКП. У овом случају није потребан предлог јавног тужиоца, већ његово мишљење. Од почетка до завршетка главног претреса решење о уступању доноси веће (мисли се на судеће веће), такође по прибављеном мишљењу јавног тужиоца. Главни претрес у редовном кривичном поступку почиње доношењем решењем да се главни претрес одржи (члан 385 став 1 ЗКП). На решења суда којим је одлучено о покретању поступка уступања окривљени и јавни тужилац имају право жалбе непосредно вишем суду у року од три дана (члан 52 став 3 ЗМППКС).

Пошто је скраћени поступак предвиђен за велики број кривичних дела (дела за која је прописана новчана казна или затвор до осам година), било би добро, с обзиром на архитектонику овог поступка, састав суда (судија

78 Исто: А. Илић, *op. cit.*, 74.

79 Закон о међународној правој помоћи у кривичним стварима, *Службени листи ЦГ*, бр. 4/2008, 36/2013.

појединац) и процесне тренутке када се овај поступак сматра покренутим (члан 7 став 1 тачке 3 и 4 ЗКП), одредити ко и како за кривична дела која се расправљају у овом типу процедуре одлучује о покретању поступка уступања гоњења. У одсуству изричитих одредаба могло би се узети да пре покретања кривичног поступка решење доноси јавни тужилац; од одређивања притвора пре подношења оптужног предлога, односно од одређивања главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције, као тренутка почетка кривичног поступка, ванпретресно веће (члан 21 став 4 ЗКП); судија појединац од почетка до завршетка главног претреса. У скраћеном кривичном поступку главни претрес почиње објављивањем главне садржине оптужног предлога или приватне тужбе (члан 507 став 1 ЗКП).

Имајући у виду да о испуњености општих претпоставки из члана 7 став 1 тачка 4 и 5. ЗМППКС одлучује односно даје мишљење министар надлежан за правосудје, то је ову одлуку односно мишљење јавни тужилац или неки од наведених судских органа дужан да прибави у сваком конкретном случају. Овде се може поставити питање да ли код уступања кривичног гоњења министар доноси одлуку или даје мишљење о испуњености ових услова. Има тумачења да министар даје мишљење само онда где је то предвиђено посебним одредбама, а у осталим случајевима одлучује самостално и посебном одлуком.⁸⁰ У случају уступања кривичног гоњења није предвиђено давање мишљења, тако да би, у складу са наведеним тумачењем, министар требао да донесе одлуку о испуњености предметних услова. У сваком случају одлука (или мишљење) министра претходи доношењу решења јавног тужиоца односно суда о покретању поступка за уступање.

Након доношења решења о покретању поступка уступања домаћи правосудни орган ће предузети само процесне радње које не трпе одлагање (члан 54 став 1 ЗМППКС).

Обезбеђење имовинскојравној захтева оштећеној. Члан 51 став 3 ЗМППКС (овај члан регулише претпоставке за уступање) прописује да ће се приликом одлучивања о уступању кривичног гоњења посебно ценити могућност обезбеђења имовинскоправног захтева и других интереса оштећеног уколико је кривичним делом оштећена Република Србија, њен држављанин или правно лице које има седиште на њеној територији. ЗКП/2001 је предвиђао (члан 536 став 4) да, у случају када је оштећен наш држављанин, нема уступања без његове сагласности, тј. ако се он томе противи, осим ако је дато обезбеђење за остваривање његовог имовинскоправног захтева.⁸¹ По неким тумачењима ако није дато обезбеђење имовинскоправног захтева, онда је уступање гоњења искључено.⁸² Обезбеђење имовинскоправног

80 М. Грубач, Г. Илић, М. Мајић, *op. cit.*, 48.

81 О томе: С. Бејатовић, „Уступање кривичних списа ради кривичног гоњења и суђења као посебан облик међународне кривичноправне сарадње“, *Наука-Безбедност-Полиција*, 1/20076, 22–23.

82 М. Грубач, Г. Илић, М. Мајић, *op. cit.*, 129.

захтева се врши на основу члана 257 ЗКП. Да би јавни тужилац односно суд узео у оцену могућност обезбеђења имовинскоправног захтева, неопходно је да оштећени такав захтев постави, а да би га поставио потребно је да пре доношења решења о покретању поступка уступања буде обавештен о предлогу (или иницијативи) за покретање тог поступка.⁸³

Замолница и њено упућивање са замолницом. Као и сваки други облик међународне правне помоћи, тако се и захтев за уступање гоњења подноси у виду замолнице чија је садржина одређена члана 5 ЗМППКС, с тим да и међународни уговори уређују њену садржину (нпр. члан 12 Уговора са Немачком, члан 5 и 21 Уговора са Аустријом, члан 6 Уговора са Босном и Херцеговином и сл.). Уз замолницу се прилажу оригинал или оверени препис кривичних списа (члан 50 ЗМППКС). Према ЗМППКС замолница и писмена се достављају са преводом на језик замољене државе или преводом на енглески језик, а превод мора да буде оверен од стране судског тумача (члан 5 став 4). Међутим, у неким билатералним споразумима стоји да се преводи замолница не прилажу, али да се писмени материјали који се достављају, нарочито материјали у вези са кривичним поступком и судским одлукама, преводе на језик замољене државе (члан 7 Уговора са Аустријом, слично члан 23 Уговора са Немачком). Достављање замолнице иностраном органу врши се преко министарства надлежног за правосуђе, али се на захтев замољене државе може доставити и дипломатским путем. Ипак, под условом узајамности може се доставити непосредно иностраном правосудном органу, или се, у хитним случајевима, може доставити посредством ИНТЕРПОЛ-а (члан 5 став 4 ЗМППКС).

Замолница и кривични списи достављају се замољеној држави са захтевом да у најкраћем року достави обавештење о својој одлуци. Ако замољена држава у року од шест месеци од када јој је достављена замолница и списи не достави обавештење о својој одлуци, домаћи правосудни орган ће наставити кривично гоњење (члан 53 ЗМППКС). До наставка кривичног гоњења односно кривичног поступка од стране домаћих правосудних органа доћи ће и ако: 1) замољена држава достави одлуку да не прихвата преузимање кривичног гоњења; 2) замољена држава одустане од одлуке о преузимању кривичног гоњења; 3) домаћи правосудни орган одустане од уступања кривичног гоњења пре него што замољена држава достави одлуку о замолници (члан 54 став 2 ЗМППКС).

Уколико инострани органи преузму гоњење, даљи ток поступка одвија се према кривичном материјалном и процесном праву замољене државе. Занимљива је одредба члана 19 став 3 Уговора са Аустријом која прописује да приликом оцењивања саобраћајних кривичних дела замољена држава треба да узме за основу саобраћајне прописе који важе у месту извршења кривичног дела, што значи да се води рачуна и о праву државе молиће.

Пришварвање њено одношења замолнице. У хитним случајевима домаћи правосудни орган може замољеној држави поднети захтев за притварање

83 *Ibidem.*

пре подношења замолнице. Овај захтев садржи: 1) податке потребне за утврђивање истоветности лица за које ће бити захтевано уступање кривичног гоњења; 2) чињенични опис и правну квалификацију дела; 3) изјаву о постојању судске одлуке или оптужног акта; 4) изјаву да ће бити поднета замолница. Захтев се надлежном органу замољене државе може поднети непосредно, преко министарства надлежног за правосуђе или преко ИНТЕРПОЛ-а (члан 55 ЗМППКС).

8. УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

Уступање кривичног гоњења страниј држави представља веома битан сегмент међународне правне помоћи у кривичним стварима. Сматрамо добрим решењем што наш законодавац није везао његову примену за кривична дела одређене тежине (имајући у виду запрећену казну), јер се тиме омогућава његова шира примена, што у коначници води делотворнијем вршењу правосуђа у кривичноправној материји. То свакако одговара и савременим условима живота, јер људи све више путују и мењају државе свога пребивалишта односно боравка.

Иако се ова област примарно регулише међународним уговорима, добро је што је и на националном нивоу подробно уређена. Међутим, неопходно је изменити ЗМППКС имајући у виду да је након њега донет нови кривичнопроцесни кодекс – ЗКП, који је у наше законодавство увео бројне новине. У том контексту смо указали на одговарајуће противречности између ова два законска текста у вези са уступањем кривичног гоњења, мада је за очекивати да се исто то може јавити и поводом других облика међународне кривичноправне помоћи.

ЛИТЕРАТУРА

- Babić M., *Međunarodno krivično pravo*, Pravni fakultet u Banjoj Luci, Banja Luka, 2011.
- Bavcon Lj. et al., *Kaznenopravna zaštita države i njenog društvenog uređenja – Politički delikti*, Globus, Zagreb, 1988.
- Бановић Б., Бејатовић С., Турањанин В., *Међународно кривично право*, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац, 2020.
- Бејатовић С., *Međunarodna krivičnopravna pomoć i međunarodni krivični sud*, Intermex, Beograd, 2007a.
- Бејатовић С., „Уступање кривичних списа ради кривичног гоњења и суђења као посебан облик међународне кривичноправне сарадње“, *Наука-Безбедносћ-Полиција*, бр. 1/20076, 3–24.
- Birin V., „Problemi ostvarivanja međunarodne krivičnopravne pomoći“, *Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, 1-2/1984, 81–98.

- Бркић С., *Кривично процесно право II*, Правни факултет у Новом Саду, Нови Сад, 2013.
- Вуковић И., *Прекршајно право*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2015.
- Вуковић И., *Кривично право: ојшићи гео*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2021.
- Грубач М., *Кривично процесно право: Увод и ојшићи гео*, Службени гласник, Београд, 2004.
- Грубач М., Илић Г., Мајић М., *Коментар Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима*, Службени гласник, Београд, 2009.
- Damaška M., „Saobraćajni delikti stranaca“, *Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, 3/1971, 375–404.
- de Jonge B., „Transfer of criminal proceedings: from stumbling block to cornerstone of cooperation in criminal matters in the EU“, *ERA Forum - Journal of the Academy of European Law*, 3/2021, 449–464.
- Илић А., „Међународна правна помоћ у кривичним стварима у светлу нове организације кривичног правосуђа“, *Раскрића међународној кривичној и кривичној права – Реформа правосудних закона Републике Србије* (ур. М. Шкулић, И. Миљуш, А. Шкундрић), Удружење за међународно кривично право – Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2023, 69–81.
- Јекић З., *Кривично процесно право*, ASTROPRESS, Beograd, 1994.
- Крапач Д., „Нови институт југославенског кривичног законодавства: успунје кривичног гонjenja страном држави“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 3-4/1978, 241–270.
- Крапач Д., „Међународна кривичноправна помоћ (I dio)“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 5-6/1985, 707–726.
- Крапач Д., „Нови Закон о међународној правној помоћи у казним стварима: начела и поступци“, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 2/2005, 625–680.
- Кривокарић В., *Енциклопедијски речник међународног права и међународних односа*, Службени гласник, Београд, 2010.
- Радуловић Д., *Међународно кривично право*, Културно-просветна заједница, Подгорица, 1999.
- Симић М., Јовашевић Д., *Лексикон кривичног права Босне и Херцеговине*, Академија наука и умјетности Босне и Херцеговине, Сарајево, 2018.
- Стојановић З., *Међународно кривично право*, Правна књига, Београд, 2008.
- Стојановић З., *Коментар Кривичног законика*, Службени гласник, Београд, 2017.
- Тодоровић В., *Правосудна међународна помоћ*, Projuris, Beograd, 2005.
- Токић Г., „Међународна правна помоћ у кривичним стварима“, *Стручни реферати и судска пракса*, Стручни семинар из кривичног и грађанског законодавства, Правосудни центар – Projuris – OSCE, Крагујевац, 26 – 27. мај 2006. године, 80–96.
- Томашевић Г., „Уступанје кривичног прогона страном држави“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 1/1993, 145–164.

- Horvat V., „Izvršenje strane krivične presude“, *Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, 1/ 1987, 86–105.
- Horvatić Ž., „Političko kazneno djelo“, *Rječnik kaznenog prava* (gl. ur. Ž. Horvatić.), Masmedia, Zagreb, 2002, 398–402.
- Cotič D., „Ustupanje predmeta stranaca i prihvatanje predmeta jugoslovenskih građana radi gonjenja i izdržavanja kazne kao savremeni oblici međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima“, *Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, 1-2/1984, 59–80.
- Шкулић М., *Међународно кривично іраво*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2021.

ПРОПИСИ

- Устав Републике Србије, *Службени іласник РС*, бр. 98/2006, 115/2021.
- Европска конвенције о преносу поступака у кривичним стварима, *Службени лисіі СРЈ – Међународни уіовори*, бр. 10/2001.
- Европска конвенција о сузбијању тероризма, *Службени гласник СРЈ – Међународни уговори*, бр. 10/2001.
- Конвенција о високотехнолошком криминалу, *Службени гласник РС*, бр. 19/2009.
- Конвенција УН о корупцији, *Службени лисіі СЦГ – Међународни уіовори*, бр. 12/2005.
- Конвенција УН против транснационалног организованог криминала, *Службени лисіі СРЈ – Међународни уіовори*, бр. 6/2001.
- Кривичноправна конвенција о корупцији, *Службени лисіі СРЈ – Међународни уіовори*, бр. 2/2002, *Службени лисіі СЦГ – Међународни уіовори*, бр. 18/2005.
- Конвенција о издавању криваца између Србије и Швајцарске, *Службене новине*, бр. 83/1888.
- Конвенција о узајамним правним односима између ФНРЈ и Краљевине Грчке, *Службени лисіі ФНРЈ – Додаііак*, бр. 7/1960.
- Конвенција између СФРЈ и Француске Републике о узајамној правној помоћи у кривичним стварима, *Службени лисіі СФРЈ – Додаііак*, бр. 16/1971.
- Конвенција о екстрадицији и правној помоћи у кривичним стварима између СФРЈ и Краљевине Белгије, *Службени лисіі СФРЈ – Додаііак*, бр. 9/1973.
- Уговор између ФНРЈ и Румунске Народне Републике о правној помоћи, *Службени лисіі ФНРЈ – Додаііак*, бр. 8/1961.
- Уговор између ФНРЈ и Народне Републике Пољске о правном саобраћају у грађанским и кривичним стварима, *Службени лисіі ФНРЈ – Додаііак*, бр. 5/1963.
- Уговор између Уговор између ФНРЈ и СССР-а о правној помоћи у грађанским, породичним и кривичним стварима, *Службени лисіі ФНРЈ – Додаііак*, бр. 5/1963.

- Уговор између СФРЈ и Чехословачке Социјалистичке Републике о регулисању правних односа у грађанским, породичним и кривичним стварима, *Службени лист СФРЈ - Додатак*, бр. 13/1964.
- Уговор о узајамном правном саобраћају између ФНРЈ и Народне Републике Мађарске, *Службени лист СФРЈ – Међународни уговори*, бр. 3/1968, *Службени лист СФРЈ - Међународни уговори*, бр. 1/1987.
- Уговор између СФРЈ и Савезне Републике Немачке о правној помоћи у кривичним стварима, *Службени лист СФРЈ*, бр. 33/1972.
- Уговор између СФРЈ и Монголске Народне Републике о пружању правне помоћи у грађанским, породичним и кривичним стварима, *Службени лист СФРЈ – Међународни уговори*, бр. 7/1982.
- Уговор између СФРЈ и Републике Аустрије о правној помоћи у кривичним стварима, *Службени лист СФРЈ – Међународни уговори*, бр. 2/1983.
- Уговор између Савезне Републике Југославије и Републике Хрватске о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима, *Службени лист СРЈ – Међународни уговори*, бр. 1/1998.
- Уговор између Србије и Црне Горе и Босне и Херцеговине о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима, *Службени лист СЦГ – Међународни уговори*, бр. 6/2005, *Службени лист РС – Међународни уговори*, бр. 13/2010 - др. закон.
- Уговора између Републике Србије и Црне Горе о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима, *Службени лист РС – Међународни уговори*, бр. 1/2010
- Уговор између Републике Србије и Црне Горе о изменама и допунама Уговора између Републике Србије и Црне горе о изручењу, *Службени лист РС – Међународни уговори*, бр. 1/2011.
- Уговор између Републике Србије и Републике Словеније о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима, *Службени лист РС – Међународни уговори*, бр. 9/2011.
- Уговор између Републике Србије и Републике Македоније о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима, *Службени лист РС – Међународни уговори*, бр. 5/2012.
- Уговор између Републике Србије и Републике Белорусије о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима, *Службени лист РС – Међународни уговори*, бр. 13/2013, 1/2014.
- Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима - ЗМППКС, *Службени лист РС*, бр. 20/2009.
- Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима, *Службени лист ЦГ*, бр. 4/2008, 36/2013.
- Закон о кривичном поступку - ЗКП/77, *Службени лист СФРЈ*, бр. 4/1977, 14/1985, 74/1987, 57/1989, 3/1990, *Службени лист СРЈ*, бр. 27/1992, 24/1994.
- Закон о прекршајима, *Службени лист РС*, бр. 65/2013, 13 /2016, 98/2016 - УС, 91/2019 - др. закон, 91/2019, 112/2022 – УС.

Закон о странцима - ЗС, Службени иласник РС, бр. 24/2018, 31/2019, 62/2023.
Законик о кривичном поступку – ЗКП/01, Службени лисћ СРЈ, бр. 70/2001,
68/2002, Службени иласник РС, бр. 58/2004, 85/2005, 115/2005, 85/2005
– др. закон, 49/2007, 20/2009 – др. закон, 72/2009, 76/2010.
Законик о кривичном поступку – ЗКП, Службени иласник РС, бр. 72/2011,
101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 – одлука
УС, 62/2021 – одлука УС.
Кривични законик - КЗ, Службени иласник РС, бр. 5/2005, 88/2005 - испр.,
107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016,
35/2019.

*Emir Ćorović, PhD**

CEDING OF CRIMINAL PROSECUTION TO A FOREIGN COUNTRY AS A FORM OF INTERNATIONAL LEGAL ASSISTANCE IN CRIMINAL MATTERS

Summary

This article refers to one type of international legal assistance in criminal matters, the ceding of criminal prosecution to a foreign state. It is about a situation where one country, on whose territory a criminal offense was committed, cedes criminal prosecution to another country, of which the defendant is a citizen or in which he has a place of residence. This deviates from the territorial principle of spatial validity of the criminal legislation of one state. Like any other form of international legal assistance, the ceding of criminal prosecution is primarily carried out on the basis of international treaties, and if there are no such treaties, then the national law is applied. The article will discuss the basic features of this institute, with a special focus on the provisions of the Law on International Legal Assistance in Criminal Matters of the Republic of Serbia, regarding the ceding of criminal prosecution to a foreign state.

Keywords: international legal assistance, ceding of criminal prosecution to a foreign state, Republic of Serbia.

* Associate Professor, State University at Novi Pazar, Department of Legal Sciences, ecorovic@np.ac.rs.